

**DEMOKRAT PARTİ İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
ALEKSANDROS HACOPULOS'UN ANAYASAYI İHLAL
DAVASINDA YARGILANMASI***

Araştırma Makalesi / Research Article

Çakırbaş, A. (2019). Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Aleksandros Hacopulos'un Anayasayı İhlal Davasında Yargılanması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(1), 176-193.

Geliş Tarihi: 10.05.2019
Kabul Tarihi: 17.06.2019
E-ISSN: 2149-3871

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÇAKIRBAŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
acakirbas@nevsehir.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-2217-5392

ÖZ

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte bütün dünyada ortaya çıkan liberal gelişmelerden Türkiye de etkilenmiştir. Türkiye daha önce deneyip başarısız olduğu çok partili siyasal hayata geçiş konusunu yeniden gündemine almıştır. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) egemenliğindeki tek partili sistemden çok partili demokratik sisteme geçilmesinde; İkinci Dünya Savaşı'nı demokrasi cephesinin kazanmasının önemli rolü olmuştur.

TBMM'nin gayrimüslim milletvekillerinden biri olan Aleksandros Hacopulos, 1954-1960 yılları arasında Demokrat Parti (DP) İstanbul milletvekili olarak iki dönem görev yapmıştır. Görev yaptığı bu dönemler süresince TBMM genel kurulunda toplam 8 kez söz alarak çeşitli konularda görüşlerini beyan etmiştir. Milli Eğitim Komisyonuna seçilen Hacopulos Batı Trakya'daki okulları ziyaret ederek sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir. Hacopulos, milletvekili seçildikten sonra Patrikhane ve Rum cemaatini unutmamış ve fırsat buldukça kilise ve yardım kuruluşlarının ihtiyaçlarına destek olmaya devam etmiştir.

*Bu çalışma 30 Ocak - 02 Şubat 2019 tarihleri arasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen 2.Uluslararası Sosyal Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildirinin revize edilmiş halidir.

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi sonrasında bütün DP milletvekilleriyle birlikte tutuklanmış ve Yassıada'da Anayasa'yı ihlal etmekten yargılanmıştır. İddianamede Hacopulos'un yargılanmasına gerekçe olarak Anayasa'yı ihlal ve tağyir yolu ile diktaya gidilmesine destek olmak, Atatürk inkılaplarına saygı göstermemek ve 16.000 liralık döviz almak gösterilmiştir. Hacopulos savunmasında bütün iddialara karşı TBMM'de yaptığı konuşmalardan ve bahse konu faaliyetlerden deliller sunarak savunmasını yapmıştır.

Hacopulos'a savunmasında İstanbul Barosu avukatlarından Nusret Kalyoncuoğlu vekâlet etmiş, hakkında açılan Anayasa'yı ihlal ve ardından halkı silahlandırmaya teşvik ve gayri meşru servet edinmek davalarının hepsi beraat kararı ile sonuçlanmış ve 1961 yılında hürriyetine kavuşmuştur. Bu çalışma Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Yassıada tutanakları ve TBMM zabıt tutanakları çerçevesinde hazırlanmış olup, Demokrat Parti İstanbul milletvekili Aleksandros Hacopulos'un Yassıada'daki yargılanma sürecini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aleksandros Hacopulos, 27 Mayıs, Yassıada Mahkemesi, Anayasa ihlali.

DEMOCRATIC PARTY ISTANBUL DEPUTY ALEKSANDROS HACOPULOS'S TRIAL ON VIOLATION OF THE CONSTITUTION

ABSTRACT

Turkey was also affected by the liberal developments in the whole world which emerged after the end of World War II. Turkey, which failed before about the migration to the multiparty political life, took the issue to the agenda again. In the transition from the single-party system under the Republican People's Party (CHP) to the multi-party democratic system; the winning of the democracy side of the World War II played an important role.

Aleksandros Hacopulos was one of the non-Muslim MPs of the Turkish Grand National Assembly during his two terms in office. He spoke eight times in the general assembly of the Turkish Grand National Assembly and expressed his opinions on various issues. Hacopulos, who was elected to the National Education Commission, visited the schools in Western Thrace and took an interest in his problems. After being elected as a deputy, Hacopulos did not forget the Patriarchate and the Greek community and continued to support the needs of churches and charities as much as possible.

Following the military intervention of 27 May 1960, he was arrested along with all DP deputies and charged with violating the Constitution in Yassıada. In the indictment, the reasons shown for the prosecution of Hacopulos were supporting the dictation of the Constitution and going to the dictatorship, not respecting the reforms of

Atatürk, and buying foreign exchange in the amount of 16,000 Turkish Liras. In his defense, Hacopulos defended all the allegations made by the Turkish Grand National Assembly by presenting evidence of his speeches and activities.

In his defense, Nusret Kalyoncuoğlu, a lawyer practicing in Istanbul, was acting as a member of the Istanbul Bar Association. All of the cases of violation of the constitution that were opened against Hacopulos such as encouraging the people to arm and obtaining illegitimate wealth resulted in acquittal. Then in 1961 he gained his freedom. This study, which is prepared within the framework of the Prime Ministry Republic Archive, the Yassıada Minutes and the minutes of the TGNA, deals with the trial of Democratic Party Istanbul deputy Aleksandros Hacopulos in Yassıada.

Keywords: Aleksandros Hacopoulos, Democrat Party, May 27, Yassıada Court, Constitutional Violation

1. GİRİŞ

Türkiye'nin demokrasi yolculuğu II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte hız kazanmıştır. Dünyadaki liberal gelişmeler Türkiye'yi de etkilenmiş, daha önce başarısız olduğu çok partili siyasal hayata geçiş konusunu yeniden gündemine almıştır. Hatta demokrasi cephesinin yeni düzende otoriter rejimleri dışlaması Türkiye'yi demokratikleşme konusunda harekete geçmek zorunda bırakmıştır. Çünkü Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Örgütü'ne girebilmek için sistemini demokratikleştirmek zorunda olduğu da bir gerçektir (Karpat,1996: 125). Sistemin demokratikleştirilmesi konusunda Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Mart 1939'da, İstanbul Üniversitesindeki bir konuşmasında Türkiye'de demokratik sistemin tesis edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. İnönü, o konuşmada milletin gerçek anlamda iktidarı denetleyememesi halinde halk idaresinden söz edilemeyeceğini vurgulamış ve demokrasi sistemini Türk halkı için en ideal rejim olarak tanımlamıştır (Kop, 1945: 27-28). İnönü, bu dönemde ülkeyi savaştan uzak tutarak savaşın etkilerinden korumaya çalışmıştır. Ancak Türkiye, savaşa katılan ülkeler kadar olmasa da bu süreçten etkilenmiş ve savaş döneminde demokratik sisteme geçişi sağlayamamıştır.

Türk siyasi hayatında 1946 yılı dönüm noktası olmuştur. İç ve dış etkenler, tek partili sistemin artık yürütülemeyeceğini göstermiş ve Cemiyetler Kanunu'nda yapılan değişiklik ile bir çok siyasal partinin kurulmasının yolu açılmıştır. 1924 Anayasası'nın 88. maddesinde aynen şu ifadeye yer verilmektedir (Gözübüyük, 2005: 71): "Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle (Türk) ıtlak olunur... Türklüğü ihtiyar eden ve yahut Vatandaşlık Kanunu mucibince Türklüğe kabul olunan herkes Türk'tür." Bu çerçevede Gayrimüslim Türk vatandaşları hem tek parti döneminde, hem de

çok partili dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) temsil edilmişlerdir. Tek parti döneminde hukuki bir engel olmamasına rağmen Gayrimüslim vatandaşların siyasi bir partiye üye olmalarına olumlu bakılmamıştır. Hatta Gayrimüslimlerin uzun süre karar verici organlarda yer alması da mümkün olmamıştır. 1945 yılından itibaren Türkiye'nin batılı ülkelerle olan ilişkilerini geliştirmesi iç siyasette önemli gelişmelere zemin hazırlamıştır. Yeni partilerin kurulmasıyla başlayan liberal gelişmeler Gayrimüslim vatandaşların statülerinde de bazı olumlu gelişmeler sağlamıştır. Bu gelişmelerden en önemlisi Gayrimüslim vatandaşların 21 Ekim 1945 tarihinde yayınlanan beyanname (BCA, 490.1.0. 178.710.1) ile siyasi partilere üye olmaları önündeki engelin kaldırılmasıdır. Böylece Gayrimüslimler siyasi partilere üye olabilmiş ve bu partilerin adayı olarak TBMM'ye girmelerine imkân tanınmıştır.

Gayrimüslim vatandaşları TBMM'de temsil edenlerden birisi de Aleksandros Hacıpulos'tur. 1954-1960 yıllarında Demokrat Parti (DP) İstanbul milletvekili olarak Meclise giren Aleksandros Hacıpulos, nüfus kayıtlarına göre 21 Mayıs 1911 (1327) tarihinde İstanbul Fatih'te, doğmuştur. Annesi Eftimiya Hanım, babası Kostantin Efendi'dir. Aleksandros, temel eğitimine Fener Maraşlı Rum İlkokulunda başlamış, ortaöğretim için Fener Rum Erkek Lisesine devam etmiştir. Üniversite eğitimi için İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunda matematik, bankacılık ve sigortacılık alanlarını tamamlayarak mezun olmuştur (Öztürk, 2000: 420).

Mezun olduktan sonra 1934'de Fener Rum Erkek Lisesinde öğretmenliğe başlayan Hacıpulos, daha sonra Zografyon Lisesi ve 1946'da Zapyon Kız Lisesinde iktisat ve finans dersleri vermiştir. Öğretmenlik yaparken aynı zamanda okulun idari işleriyle de meşgul olmuş, çalıştığı okulların müdürlük görevini de ifa etmiştir. Hacıpulos bu arada askerlik görevini 1936 yılında Haydarpaşa Askerî Hastanesinde er olarak tamamlamıştır. Aleksandros, II. Dünya Savaşı döneminde gayrimüslimlerden oluşturulan Yirmi Kur'a Nafia Askerleri birliğinde Mayıs 1941'de ikinci kez askere alınarak Yirmi Kur'a Nafia askerî olarak 4. Nafia Takımı'nda görevlendirilmiştir. 1942 yılında bu hizmetini de tamamlayarak terhis olmuştur (TBMM, Sicil No: 2045). Rumca dışında Fransızca dilini de konuşan Hacıpulos Vasil-Marika çiftinin kızı Zoi (Zoyi) ile evlenmiştir. Bu evlilikten çocuğu olmamıştır.

2. SİYASİ FAALİYETLERİ

Hacopulos, 1946 yılından itibaren Zapyon Lisesi'nde müdürlük görevini yürütürken X. Dönem (1954-1957) genel seçimlerinde patrikhanenin de desteğini alarak DP'den İstanbul Milletvekili adayı olmuştur. Seçimde 327.044 oy almış ve Meclise katılmaya hak kazanmıştır. Hacopulos, 5 Mayıs 1954'te mazbatasını alarak 14 Mayıs 1954'de TBMM'ye katılmıştır (TBMM, Sicil No: 2045). Hacopulos milletvekilliği döneminde Mecliste Milli Eğitim Komisyonu'na seçilmiştir. Ayrıca korunmaya muhtaç çocuklar, Turizm Genel Müdürlüğü Teşkilatı, orman mühendis yardımcıları, eski eserlerin bulunduğu yerler konularında kurulan geçici komisyonlara da katılmıştır. TBMM'de X. Dönem milletvekilliği süresince Meclis Genel Kurulunda toplamda 5 kez söz alarak görüşlerini beyan etmiştir (Öztürk, 2000: 421).

Aleksandros Hacopulos'un Mecliste yaptığı konuşmalardan birisi 6/7 Eylül Olayları hakkındadır. Hacopulos konuşmasında "Hâdiselerin tarzı cereyanı tertip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır." ifadelerini kullanmış, ancak sonra kolluk kuvvetlerinin olaylar sırasında gösterdiği kayıtsızlığa dikkat çekmiştir. Olayların bizzat şahidi olarak olayların meydana gelişi hakkında bilgi vermiştir. Gerek Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve gerekse Başbakan Adnan Menderes'in konu hakkındaki ilgi ve alakasından dolayı her ikisine de teşekkür etmiştir (TBMM ZC, 1955: 674-677).

Maarif Vekâleti kuruluş kadroları ile merkez kuruluş ve görevleri hakkındaki 2287 sayılı Kanun'da değişiklik yapılmasına dair olan 4926 sayılı Kanun'a ek kanun münasebetiyle yapılan görüşmelerde DP İstanbul milletvekili Aleksandros Hacopulos söz isteyerek bir konuşma yapmıştır. Hacopulos konuşmasında devletin eğitim konusunda daha cömert davranması gerektiğine dikkat çekerek, bir milyonun üzerinde çocuğun öğretmensiz kalmaması için öğretmenlerin küçük paralarla da olsa teşvik edilmesi gerektiğini, terfi ve ücretlerinin aksatılmasının doğru olmayacağını, aksi halde okullarda derse sokacak öğretmen bulunamayacağı uyarısında bulunmuştur (TBMM ZC, 1956: 244).

Aleksandros Hacopulos milletvekili olduktan sonra Patrikhane ve cemaat işlerine elinden geldiğince yardım etmeye devam etmiştir. Özellikle kiliselerin ve yardım kuruluşlarının ihtiyaçlarını temin konusunda emeğini esirgememiştir. Rum Ortodoks cemaatine ait kilise ve hayır kurumlarının tadilatı için gerekli olan yardımın temini konusunda hükümet nezdinde girişimlerde bulunmuştur. Yardım talepleriyle Başbakan Menderes bizzat ilgilenererek gerekli yardımın yapılmasını sağlamıştır. Patrik Athenagoras, yapılan bu yardımlar

karşısında Başbakan Adnan Menderes'e Rum Cemaati'nin teşekkür ve minnet duygularını ifade eden bir telgraf göndermiştir (BCA, 30.01.133.869.9).

TBMM XI. dönem (1957-1960) genel seçimlerinde Rum cemaati 1955'teki 6-7 Eylül olaylarının sebep olduğu olumsuzluğa rağmen seçim çalışmalarında DP'den yana bir tavır göstermiştir. Bu dönemde Rum cemaatinin adayı İstanbul eski milletvekili Aleksandros Hacopulos ve Galata Rum Kilise ve Okulları Merkez Mütevelli Heyeti Reisi ve Vilayet Meclisi Umumi Azası Hristaki Yoannidis DP'den aday gösterilmiştir. Gayrimüslim adaylar DP ve hükümete karşı herhangi bir olumsuzluk içerisinde olmamış, hatta İstanbul DP milletvekili adayı Hacopulos; "Varlık Vergisi'nden zarar görenlere CHP iktidarı kırk para vermemiştir. Ayrıca 1941 senesinde 25-45 yaşları arasındaki gayrimüslimleri süren CHP'yi asla unutmadık. Bunları hatırlayarak CHP'ye rey vermeyiniz." diyerek Rum cemaatini DP'ye oy vermeye çağırmıştır (Bali,1997: 54-55).

Aynı seçim bölgesinden aday gösterilen Hacopulos, bu seçimlerde 315.572 oy alarak tekrar DP İstanbul milletvekili olarak Meclise girmiştir. (TBMM, Sicil No: 2045) XI. Dönem'de de Milli Eğitim Komisyonu'na seçilen Hacopulos, Gelir Vergisi Kanunu hakkında bir teklif ve bu teklife bağlı olarak üniversite bütçeleri hakkında da üç kez söz alarak Mecliste konuşma yapmıştır.

1957 yılı Maarif Vekâleti, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü bütçeleri münasebetiyle yapılan Meclis görüşmelerinde söz alan Hacopulos; eğitim konusunda bazı hususlar üzerinde durmuş, bazı sorulara cevap aramış ve Hükümet'e de bazı sorular sormuştur. Bunlardan birincisi; ilköğretimin bina yetersizliğinden dolayı öğrencilerin yaşadığı mağduriyete dikkat çekmiştir. Hacopulos, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerimizde öğretmen ihtiyacı olmamasına rağmen bina yetersizliği sebebiyle liyakatli bir şekilde tedrisatın yapılamadığına işaret etmiştir. İkinci mesele; 1943 yılından beri bir türlü bitirilemeyen ansiklopedi meselesidir. 500 yıllık üniversite geçmişimize rağmen memleketimiz hakkında derli toplu bilgilerin yer alacağı bir ansiklopedinin çok yavaş ilerlemesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Üçüncü mesele ise ders kitaplarının çok kalitesiz olarak basılması meselesidir. Günlük gazetelerde çıplak kadın fotoğraflarının basımında kullanılan klişenin, okul kitaplarının basımında neden bulunamadığını sorgulamıştır. Dördüncü mesele ise ulu önder Atatürk hakkında 3-5 ciltlik hayatı ve eserlerine dair toplu bir çalışmanın yapılmamış olmasını eleştirmiştir. Hacopulos konuşmasını ülke genelinde tarihi eserlere gereken titizliğin gösterilmediğinden yakınarak tamamlamıştır. Topkapı Müzesi'nin içler acısı durumunun gözler önünde

olduğunu ve diğer daha birçok eski eserin kendi kaderine terk edildiğini, bir kısmının çökmek üzere olduğunu ve hükümetin bu konuda acilen harekete geçerek gerekli tedbirleri almasını talep etmiştir (TBMM TD, 1957: 869-870).

Öte yandan Milli Eğitim Komisyonu üyeliğine seçilen Hacopulos, Batı Trakya'ya bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Bu ziyareti sırasında bölgeye Türkiye'den 35 öğretmen geldiğini ve bu sayının yetersiz olduğunu belirtmiştir. Öğretmen ihtiyacının karşılanması ve gerekli tedbirlerin alınması konusunda Yunanistan Başbakanı Karamanlis ile görüşeceğini söylemiştir. Gezi sırasında Batı Trakya ahalisi Hacopulos'un bu girişimlerini takdirle karşılamıştır (Akın, 1958: 1). Hacopulos ayrıca Batı Trakya'daki Celal Bayar Lisesi'nde görev yapan öğretmenlerin maaşlarıyla ilgili yaşadıkları sorunların çözümüne dair 6 Ekim 1959'da dönemin Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'ye bir dilekçe göndermiştir. İleri, bu dilekçeye verdiği cevapta meselenin çözümü için Dışişleri Bakanlığı ile birlikte durumun değerlendirilerek gerekli adımların atılacağını ifade etmiştir (BCA, 10.900.44.130.6).

1960 yılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın bütçesi münasebetiyle Meclis Genel Kurulunda yapılan görüşmelerde söz alan Hacopulos; yeni açılan üniversitelerin hoca ihtiyacının nasıl karşılanacağı, bazı öğretmenlerin haksız şekilde profesör olmak istedikleri ve liselerden mezun olan öğrencilerin üniversiteye girişte yaşadıkları sıkıntılar hakkında bir konuşma yapmıştır. Hacopulos konuşmasında; üniversitelerin hoca ihtiyacının zaman içinde çözümlenebileceğini belirtmiştir. İkinci olarak bazı öğretmenlerin şu veya bu şekilde profesör unvanı almak istemesinin etik olmadığına dikkat çekerek, profesör olmak için belli aşamalardan geçilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca haksız şekilde verilecek unvanların profesörlüğü hakkı ile almış olanları rencide edeceğini, üniversitemizin kıymetinin de sahip olduğu akademik kadrosu ile ölçüleceğinden buna dikkat edilmesi uyarısında bulunmuştur.

Hacopulos, konuşmasında liselerden mezun olan gençlerin üniversitelere yerleştirilmesinde yaşanan sıkıntıların çözülmesi için üniversiteler ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak bir çalışma yürütmesi önerisinde bulunmuştur. Hacopulos, üniversitelerin siyasete dâhil olup olmaması hakkındaki soruya ise bu kurumların kesinlikle siyasete dâhil olmaması yönünde fikir beyan etmiştir. Ancak üniversitelerin siyaset ilmi ile uğraşmasının da gayet tabii olacağını ifade ederek sözlerini tamamlamıştır (TBMM TD, 1960: 595-596).

Hacopulos'un bu beyanatından yaklaşık üç ay kadar sonra 27 Mayıs 1960 günü askeri müdahale olmuş ve Meclis feshedilmiştir. Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes, hükümet üyeleri ve aralarında Milli Mücadele'nin önemli komutanlarından Ali Fuat Cebesoy'un da bulunduğu DP

milletvekilleri ve parti yöneticileri tutuklanarak Yassıada'ya götürülmüşlerdir. Aleksandros Hacopulos da bu çerçevede 3 Haziran 1960'da nezaret altına alınmış (Cumhuriyet,1960: 1) ve bir ihbar mektubu ile hakkında dava açılmıştır. Açılan bu davaya göre iddianamede Hacopulos'a isnat edilen suçlar şunlardır: 6/7 Eylül olayları sırasında Patrik ile birlikte Türkiye aleyhinde faaliyetlerde bulunmak, Rumların liderliğini yaparak her seçim döneminde CHP ve onun genel başkanı aleyhinde propaganda yapmak, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi konusunda Menderes'in kendisine görev verdiğini söylemek, kendisine ait Tarabya'daki arsasından yüksek kazanç sağlamak, 21 Mayıs 1960 tarihinde yaptığı bir konuşmada "Yakın zamanda bir takım hadiseler olacak ve bu olaylardan CHP ve İnönü büyük zarar görecektir." şeklinde iddialarda bulunmak, zengin Rumların pasaport ve döviz işlerinde kendisine haksız kazanç sağlamak, evinde bazı vesikaları saklamak ve yok etmek (BCA, 10.900.302.926.1).

10 Eylül 1960'da tutuklanan ve diğer bütün DP'li tutuklular gibi Yassıada'ya gönderilen Hacopulos hakkında hazırlanan iddianame çerçevesinde Anayasa'yı ihlal etmek, haksız servet edinmek ve halkı silahlandırmaya teşvik etmek suçlarından 3 ayrı dava açılmıştır. Yassıada Yüksek Adalet Divanı Başkanlığı, yargılamaların 14 Ekim 1960 tarihinde saat 09.30'da başlayacağını kamuoyuna duyurmuştur (Milliyet, 1960: 1).

3. SORUŞTURMA SÜRECİ VE YAZILI İFADESİ

DP iktidar mensuplarının suçlarını araştırmak için Yüksek Soruşturma Kurulu ve yargılamaları yürütmek için ise 9 kişiden oluşan Yüksek Adalet Divanı oluşturulmuştur (Eroğul, 1992: 116). 2 Ekim 1960'da Divanın başkanlığına Salim Başol atanmıştır. Mahkeme heyeti 15 yargıç ve 9 savcıdan oluşturulmuştur (Aydemir, 2011: 488). Burada görülen davalar; cinayet, ağır ceza (ayaklanmaya azmettirme, bilerek mala ve cana zarar verme) ve Anayasa'yı ihlal olmak üzere üç grupta toplanabilir. Bunlar içerisinde Anayasa'yı İhlal Davası Yassıada yargılamalarının en önemli davasıdır (Yücel, 2001: 163).

Yassıada Mahkemesi, Anayasa'yı ihlal ettikleri iddiasıyla başta Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve Meclis Başkanı Refik Koraltan olmak üzere bütün DP'li milletvekillerinin yargılanmasına 14 Ekim 1960 tarihinde başlamıştır. Milletvekillerinin sorgusunu yapmak üzere Yargıtay üyelerinden Fazlı Öztan başkanlığında 3 kişilik bir heyet oluşturulmuş ve vekiller cumhuriyet esaslarından ayrılmak, dikta gidişini desteklemek ve

Anayasa'ya aykırı kanun çıkarmak suçlamalarıyla sorguya çekilmişlerdir (Burçak,1976: 158).

Anayasa'yı İhlal Davası'nda Başsavcı Altay Ömer Egesel tarafından hapis istemi ile yargılanan Hacopulos, 9 Haziran 1961 tarihinde sorguya alınmıştır (Milliyet,1961: 1). Anayasa'yı ihlal ve tağyir yolu ile diktaya gidilmesine destek olmak, Atatürk inkılaplarına saygı göstermemek, 16.000 liralık döviz almak suçlamalarına muhatap olan Hacopulos'un savunmasını İstanbul Barosu avukatlarından 2405 sicil numaralı Nusret Kalyoncuoğlu yapmıştır.

Hacopulos, sorgu sırasında anlattıklarını daha sonra kendi el yazısıyla kaleme alarak 4 sayfadan oluşan yazılı ifadesini 17 Haziran 1961'de Yüksek Adalet Divanı Başkanlığı'na vermiştir. İfadesinde kendisinin Anayasa'yı ihlal ve tağyir yoluyla diktaya gidildiği ve kendisinin de bu yolun yolcusu olduğu iddia edildiğini, ancak kendisinin çevresi ve cemaati tarafından sevilen bir kişi olduğunu, bu sebeple 1954 seçimlerinde İstanbul milletvekilliğine aday gösterildiğini belirtmiştir. Milletvekili olmadan önce Zografyon Rum Lisesi'nde matematik ve iktisat dersleri verdiğini ve ayrıca aynı okulun müdürlük görevini de icra ettiğini söylemiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 11).

Devamında 1960 yılı Ocak ayında eğitim bütçesi görüşülürken hükümeti sert bir şekilde eleştirdiğini ve bu sebeple Turhan Feyzioğlu'nun kendisini tebrik ettiğini ayrıca bu olayın Meclis zabıtlarında mevcut olduğunu belirtmiştir. Suçlamalara cevap olarak ikinci bir vaka, 1957 senesi İmar ve İstimlak Kanunu görüşülürken kanun maddesine “bono vermek suretiyle istimlak bedelleri ödenir” şeklindeki ifadenin Anayasa'nın 74'üncü maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek maddenin reddini sağladığını belirtmiştir. Hocapulos Mecliste oy kullanırken ölçüsünün daima vicdanı ve memleketin çıkarlarını savunmak şeklinde olduğunu ifade etmiştir. İfadesinin devamında hiçbir zaman partizan bir şekilde hareket etmediğini, hükümeti kendi alanında tenkit ve murakabe ettiğini belirterek bunun Meclis zabıtlarından rahatlıkla kontrol edilebileceğini söylemiştir (BCA, 10.90. 44.130.6:12).

Diktaya hiçbir zaman taraftar olmadığını ve mebusluğu döneminde de diktaya gidildiğine dair bir gözleminin bulunmadığını ifade eden Hacopulos, orta halli bir ailenin ferdi olarak yüksek tahsilini demokratik bir rejimde tamamladığını beyan etmiştir. Rum cemaati içinde önemli bir mevkie ulaştığını, kendisi için büyük bir şeref olan mebusluk görevine geldiğinde idare meclisi azalığı görevlerinde bulunduğunu ve bu görevlerden hiçbir menfaat temin etmediğini dile getirmiştir. Memleketin siyasi havasını sertleştirceği düşüncesiyle son Salahiyet Kanununa Anayasa'ya aykırı olmamasına rağmen oy

vermediğini, üniversitedeki olaylara çok üzüldüğünü, bu olaylar konusunda İstanbul Milletvekilleri olarak İstanbul’da toplandıklarını ve Fahrettin Ulaş ile Necmi Nuri Yücel’in çalışmalarını desteklediğini belirterek kendilerinden bunun doğrulatabileceğini ifade etmiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 13).

Son olarak kendisinin bir ekalliyet mensubu olduğunu ve dikta rejimlerinde ekalliyetlerin inkişaf imkânı bulunmadığını, Amerika ve Hitler Almanya’sının bu duruma en güzel örnek olduğunu, dikta rejimlerini memleket ve vatanından daha fazla sevmediğini belirterek yazılı ifadesini tamamlamıştır (BCA, 10.90. 44.130.6: 14).

4. ALEKSANDROS HACOPULOS’UN SAVUNMASI

Yassıada davaları sadece duruşmaya katılanlara değil, bütün Türk milletine açık yapılmıştır. 9 Ekim 1960 tarihli Milliyet gazetesinde “Radyolarda Yassıada Saati Başladı” başlığıyla verilen haberde Yassıada davalarıyla ilgili radyoda hukukçular tarafından hazırlanan 15 dakikalık “Yassıada Saati” adıyla programların yapıldığından bahsedilmiştir (Milliyet, 1960: 1-5).

Hacopulos, 17 Haziran 1961’de mahkemeye yazılı ifadesini vermiştir. Hakkındaki suçlamalarla ilgili olarak verdiği yazılı ifadesinin ekinde sunduğu belgeler şunlardır: 2 Mayıs 1956 tarihinde Meclis konuşmasının sureti, 26 Şubat 1957 tarihindeki Meclis konuşmasının sureti, Maarif Vekili Tevfik İleri’ye sorulan sorunun sureti, Maarif Vekili Tevfik İleri’nin kendisine yazdığı cevabın sureti, Gümölcine’de çıkan Akın gazetesinin 26 Eylül 1958 tarihli nüshasında hakkında çıkan makalenin sureti (BCA, 10.90. 44.130.6: 17).

Anayasa’yı ihlal davasında ifadeler alındıktan sonra 21 Temmuz 1961 tarihinden itibaren savunmalara başlanmıştır. Öncelikle Celal Bayar iki avukatıyla savunmasını yapmak için çağırılmış ve ardından 97 avukat adına hazırlanan 127 sayfalık ortak savunmanın okunmasına geçilmiştir (Milliyet,1961: 1-5). Hacopulos 15 Temmuz 1961 tarihli bir dilekçe ile dava dosyasını tetkik etmek üzere istemiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 16).

Hacopulos, 7 Ağustos 1961 tarihinde saat 16.15’te kırk dokuzuncu oturumun üçüncü celsesinde savunmaya çıkarılmıştır (Adalet Yüksek Divanı Kararları. (1960-1961). Hacopulos’un avukatı Kalyoncuoğlu üç sayfalık savunmasını ve eklerini mahkeme heyetine vermiş, inceleme sırasında göz önüne alınmasını talep etmiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 1-3). Ayrıca Hacopulos da savunmasını mahkeme heyeti önünde, hazırladığı 7 Ağustos 1961 tarihli yedi sayfalık yazılı metni okuyarak yapmıştır (BCA, 10.90. 44.130.6: 4-10).

Hacopulos, kendi el yazısı ile yaptığı savunmasında önce anayasaların her milletin kutsal kitabı olduğunu, kendisinin de bu Anayasa'yı ihlal ettiği ve Atatürk inkılaplarına saygı göstermemek ve onları ihlal etmek ile itham edildiğini söylemiştir. Oysa kendisinin inkılaplara bağlı olduğunu, bu konuda 1960 Ocak ayında Bütçe Encümeninde Eğitim Bakanlığı bütçesi görüşülürken bir konuşma yaptığını, konuşmasında “Hiç şüphe yok ki memleketimizde inkılaplar en büyük rolü oynar ve oynayacaktır. Türk inkılabı deyince akla, bir sınıfın düşüp, bir diğer sınıfın gelmesi gelmiyor. Bu inkılaplar bir fikir, düşünce, hürriyet anlayışı, inanç ve çalışma tarzı değişmesidir.” ifadelerini kullandığını ve bunların encümen zaptında yer aldığını belirtmiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 4).

Hacopulos, savunmasında Anayasa hakkındaki hassasiyetini göstermesi ve inkılaplar konusundaki durumunu ve tutumunu ortaya koyması açısından bir kaç örnek vermiştir. Bunlardan birincisi; 2 Mayıs 1956 tarihinde İstimlak Kanunu görüşmelerinde hak sahiplerine bono verilmesi şeklindeki düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğunu ifade etmiştir. Anayasa'nın 74'üncü maddesine göre “Menafii umumiye için lüzumu usulen tahakkuk etmedikçe ve kanunu mahsus mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiçbir kimsenin malı istimval ve mülkü istimplâk olunamaz.” hükmü gereğince maddenin bu şekliyle reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yapılan bu uyarı üzerine encümen reisi Aydın vekili Cevat Ülkü, Hacopulos'un uyarısında haklı olduğunu ifade ederek ilgili maddeyi geri çektiklerini söylemiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 5-6), (TBMM TD, 1956: 240-241).

İkinci örnek ilköğretim kanunu vesilesiyle TBMM'de 26 Şubat 1957'de yapılan görüşmelerde söz alan Hacopulos, “Sözlerimi bitirmeden evvel hepimizin yüreğinde bir dert olan ilk tedrisat dâvasına döneceğim. Çok rica ederim, bu devreyi bitirmeden evvel muhterem Hükümetimiz, Muhterem Başbakanımız, tuttuğunu koparan Başbakanımız, bu dâvayı ele alsınlar ve ilk tedrisat kanununu bu devrede çıkaralım. Emin olsunlar, açtığı parklardan daha çok gönüllere ferahlık veren, yapılan fabrikaların şekerinden daha tatlı şekerli, yapılan barajların vereceğinden daha fazla nuru memlekete vereceklerdir ve memleket kendilerini şükranla karşılayacaktır” şeklinde yaptığı konuşmayla başbakanı eleştirdiğini, dikta rejimi olsa böyle bir eleştiriyi yapmasına imkân olmayacağına dikkat çekmiştir (BCA,10.90.44.130.6: 7; TBMM TD, 1956: 870). Hacopulos ifadesinde, bu konuşmasının kendisinin dikta rejimini kabul etmediğinin ve partizan zihniyette olmadığını bir delili olduğunu söylemiştir.

Üçüncü olarak; üniversitelerde profesörlerin terfi ve profesör unvanı verilmesi hakkındaki kanun münasebetiyle Mecliste yaptığı konuşmadır. 25 Şubat 1960 tarihinde TBMM'de yaptığı konuşmada “Profesör unvanını almak

yolu bu yol değildir. Kariyer akademik ve hiyerarşi yoludur. Böyle olmadığı takdirde hiçbir kıymet ifade etmez. Hatta bu unvanı hakkı ile almış olanları rencide dahi eder. Üniversitelerimizin ana üniversitesi olan İstanbul Üniversitesinin uzun ve büyük bir tarihi vardır. Ve bütün dünya üniversiteleri tarafından saygı ile karşılanmaktadır. Memleketimiz profesörleri hakkında bu iyi kanaati sarsmayalım” sözleriyle görüşünü ortaya koymuştur (TBMM TD, 1956: 596).

Hacopulos mahkeme heyetine verdiği savunmasında kendisinin yalnız memleket dâhilindeki kültür işleriyle uğraşmadığını, memleket sınırları dışında Batı Trakya’daki Türklerin kültür meseleleriyle de meşgul olduğuna dair Gümölcine’de çıkan ve Atatürk inkılaplarını destekleyen Akın gazetesindeki haberi delil olarak sunmuştur. 26 Eylül 1958 tarihli Akın gazetesinde “Hem Sevinelim Hem Yerinelim” başlıklı yazıda “İstanbul Mebusu Bay Aleksandros Hacopulos geçen haftalar içinde Batı Trakya’yı ziyaret etti. Bay Hacopulos TBMM’de Maarif komisyonu azasıdır. Trakya’mızı birçok defa ziyaret etmiş ve azınlığımızın maarif işleriyle yakından ilgilenmiştir. Son ziyaretinde de maarifimizle ilgili olarak bazı köylerimize gitmiş bulunuyor. Bay Hacopulos bu defa Türkiyeli öğretmenler meselesine temas ederek, iki devlet arasındaki mevcut maarif anlaşmasına göre ilkokullarımızda 35 Türkiyeli öğretmenin vazife görmesi lazım geldiğini, bu 35’in içinde Celal Bayar Lisesindeki Türkiyeli öğretmenlerin yer almaması icap ettiğini belirtmiş ve ilkokullarımızdaki Türkiyeli öğretmen sayısının gereğince artırılması işini Başvekilimiz Bay Karamanlis’le görüşüp halledeceğini belirtmiştir. Biz, Türkiye’den kalkıp köy okullarımıza kadar giderek azınlığımızın hizmetine koşan ve bu maksatla Atina’da Başvekilimizle de görüşmeyi dahi vazife bilen Sayın Hacopulos’a azınlık adına teşekkürü borç biliriz.” şeklinde bir yazı yayınlanmıştır (BCA, 10.90. 44.130.6: 27; Akın, 1958: 1).

Atatürk inkılaplarını ihlal ettiği hakkındaki suçlamalara cevap olması açısından 26 Şubat 1957’de Meclisteki konuşmasına dikkat çekmiştir. TBMM zabıtlarında yer alan bu konuşmanın Atatürk hakkındaki düşünce ve kanaatini ortaya koyması açısından önemli olduğunu söylemiştir. Bu konuşmasında Hacopulos, “Başka bir mesele daha vardır ki, hepiniz gibi şahsen beni de rencide etmektedir. Bugün arkadaşlar, dünyanın en büyük insanı olan Atatürk’ün ölümünün 18’nci yılını idrak etmiş bulunuyoruz. Atatürk hakkında Hükümet tarafından veya ciddi müesseseler tarafından, 3-5 ciltlik kendisinin azametiyle mütenasip hiçbir eser yoktur. Bunu ne zaman yapacağız? Ticari zihniyetle hareket eden birçok ticari müesseselerce basılmış Atatürk’ün eserlerini ve hayatını belirten kitapları görüyoruz arkadaşlar. Beni affedin, tâbir caizse, bir

polis romanı vaziyetinde ufak tefek kitapçıklar neşrederek onu istismar etmektedirler, öyle kitaplar vardır ki içimizi titretmektedir. “Atatürk’e Kafa Tutanlar” diye bir polis romanı şeklinde çıkan kitap gibi. Maarif Vekâleti tarihle uğraşmış olan arkadaşları derleyip toplayarak Atatürk'ün azameti ve yaptığı hizmetlerle mütenasip 3-5 ciltlik bir kitap çıkartmalı ve her münevverin ucuzca kütüphanesine bu kitabı almasını temin etmeliyiz” sözleriyle Atatürk hakkındaki düşüncelerini ifade etmiştir (BCA, 10.90. 44.130.6: 8-9; TBMM TD, 1956: 869-870). Atatürk hakkında yazılan kitabın isminden dolayı yüreğinin titrediğini ifade ederken, onun inkılaplarını ihlal etmesinin mümkün olamayacağını böyle bir suçlamanın da yüreğini sızlattığını söylemiştir.

Hacopulos, memleketin gergin ortamından dolayı son Salahiyet Kanunu'na oy vermediğini, savcılık makamının 16.000 liralık döviz aldığı yolundaki suçlamalarına, milletvekili seçildikten sonra parlamento heyeti olarak İran ve Batı Trakya'ya yaptığı seyahat masrafları için bu döviz kullandığını belirtmiştir. Kendisinin ne meşru ne de gayri meşru servetinin bulunmadığını ve yapılacak küçük bir tetkik ile iddiasının doğruluğunun ortaya çıkarılabileceğini mahkeme heyetine arz etmiştir. Hacopulos yaptığı bu savunma ile ortaya koyduğu deliller dairesinde kendisinin vicdanen ve memleketin kanunları çerçevesinde suçsuz olduğunu, buna rağmen 15 aydır evinden ve hürriyetinden mahrum bırakıldığını, yüce mahkemedен beraatına karar verilmesini talep ederek savunmasını tamamlamıştır (BCA, 10.90. 44.130.6: 10).

Hacopulos hakkında Yassıada Mahkemesi tarafından yapılan tahkikat neticesinde Anayasa'yı ihlal suçundan başka, halkı silahlandırmaya teşvik etmek suçlamasıyla da dava açılmıştır. Bu dava, yapılan tahkikat neticesinde 13 Eylül 1960'da beraat kararı ile sonuçlanmıştır (BCA, 10.900. 302.926.1.).

Hacopulos hakkında açılmış diğer davaların düşmesinden sonra Anayasa'yı ihlal suçundan açılan davada ise yaptığı savunma ve ortaya koyduğu deliller neticesinde beraatına, oy birliği ile 15 Eylül 1961 tarihinde karar verilmiştir (Yüksek Adalet Divanı Kararları 1960-1961: 3172-3173).

Yassıada Mahkemesi Hacopulos hakkında gayrimeşru servet iktisabından dolayı da dava açmıştır. Hakkında açılan dava çerçevesinde 14 Mayıs 1950 ila 27 Mayıs 1960 tarihleri arasında gayri meşru servet edindiğine dair iddialar üzerine, bilirkişi heyetleri tarafından varlık tespitleri yapılmıştır. Yapılan inceleme ve görüşülen şahitlerin beyanları neticesinde Hacopulos'un mal varlığında anlamlı bir değişiklik olmadığı tespit edilmiştir. Mahkeme 14 Kasım 1961 tarihinde, iddia makamının talep ettiği mallarının müsadere edilmesi isteğinin reddine ve malları üzerindeki ihtiyati tedbir ve haciz kararının kaldırılmasına karar vermiştir (BCA, 10.900. 253.777.2).

5. SONUÇ

Bu çalışmada Anayasayı ihlal etmek ve dikta rejimine taraftar olmak iddiasıyla Yassıda'da yargılanan İstanbul milletvekili Aleksandros Hacopulos'un yargılanma süreci ve savunmasına ışık tutmaya çalışılmıştır. Ancak bahse konu milletvekili hakkında kaynakların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Çalışmada tetkik eserlerin yetersizliği sebebiyle kaynak olarak Başbakanlık Cumhuriyet Arşivindeki mahkeme tutanakları, TBMM'deki yasama faaliyetlerini gösteren Zabıt Tutanakları, basına yansıyan olaylarda dönemin gazeteleri ve savunmasında mahkeme heyetine yazmış olduğu savunma dilekçeleri kullanılmıştır.

Hacopulos, 2 Haziran 1960'da hakkında çıkarılan tutulama kararından sonra soruşturma başlatılmış ve bu süreçte Kayseri Cezaevine konulmuştur. Hacopulos, yargılanma sürecinde hakkındaki iddialara TBMM'de yaptığı konuşmaları ve siyasi faaliyetlerinden örnekleri delil olarak sunmuştur.

Hacopulos'un milletvekili seçilmesinden 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi'ne kadar Meclisteki ve komisyonlardaki görevlerini aralıksız bir şekilde sürdürdüğü görülmüştür. Altı yıllık siyasi hayatında parlamento çalışmalarına aktif bir şekilde katılmış, kendi mesleğiyle ilgili kanun tasarıları hakkındaki görüşlerini dile getirmiştir. Savunmasında Anayasa'ya aykırı kanun teklifi hakkında söz isteyip kanun teklifinin geri çekilmesini sağlamıştır. Hacopulos, Meclisteki yaptığı her konuşmasını Anayasa ve kanunlar çerçevesinde yaptığı görülmüştür. Meclis çalışmalarında partizan bir anlayışa sahip olmadığı, İlköğretim Kanunu görüşmelerinde Başbakanı ve Hükümeti eleştiren bir konuşma yapmasından anlaşılmaktadır.

Hacopulos, mahkemede sözlü bir savunma yapmamış, sadece yedi sayfalık yazılı savunmasını okuyarak savunmasını tamamlamıştır. Müdafisi Avukat Nusret Kalyoncuoğlu ise hazırladığı üç sayfalık savunmasını, Hacopulos'un TBMM'de yaptığı konuşma metinleri ve iddialara konu olan faaliyetleri gösteren yazışma metinlerinden oluşan eklerini mahkeme heyetine sunarak iddia makamının suçlamalarını reddetmiştir. Başsavcının Hacopulos hakkındaki iddialara karşı sunulan deliller çerçevesinde beraatını talep etmiştir.

İstanbul Milletvekili Aleksandros Hacopulos, hakkında açılan davaların hepsi beraat kararı ile sonuçlanmış ve 15 Eylül 1961 tarihinde hürriyetine kavuşmuştur. Türkiye'deki Rum Cemaatinin önemli isimlerinden birisi olan Hacopulos, serbest kaldıktan sonra iş hayatına geri dönmüş ise de istediği ortamı

bulamadığı için 1978 yılında Yunanistan'a göç ederek Atina'ya yerleşmiştir. 27 Mart 1980'de vefat eden Hacopulos, Atina'da defnedilmiştir.

KAYNAKÇA

Akın Gazetesi, 26 Eylül 1958.

Aydemir, Ş. (2011). *İkinci Adam (1950-1964)* (III). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Bali, R. (Eylül 1997). Çok Partili Demokrasi Döneminde Varlık Vergisi Üzerine Tartışmalar. *Tarih ve Toplum*, 165, 175-187.

BCA, (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi). 490.1.0.0.178.710.1.

BCA, 10.90. 44.130.6.

BCA, 10.900. 253.777.2.

BCA, 10.900. 302.926.1.

BCA, 30.01.133.869.9.

Burçak, R. (1976). *Yassıada ve Öncesi*. Ankara: Çam Matbaası.

Cumhuriyet, 5 Haziran 1960.

Eroğul, C. (1992). Çok Partili Düzenin Kuruluşu: 1945-1971, *Geçiş Sürecinde Türkiye* (Derleyen: İrvin Cemil Shick, E. Ahmet Tonak). İstanbul: Belge Yayınları.

Karpat, K. H.(1996). *Türk Demokrasi Tarihi*. İstanbul: Afa Yayıncılık.

Kop, K. K. (1945). *Milli Şef'in Söylev, Demeç ve Mesajları*. Ankara: Akay Kitabevi.

Milliyet, 15 Temmuz 1961.

Milliyet, 22 Temmuz 1961.

Milliyet, 8 Ekim 1960.

Milliyet, 9 Ekim 1960.

Öztürk, K. (2000). *Türk Parlamento Tarihi (TBMM X. Dönem 1954-1957)*, Ankara: TBMM Vakfı Yayınları.

Gözübüyük, Ş. (2005). *Açıklamalı Türk Anayasaları*, Ankara: Turhan Kitabevi.

TBMM AGEM, TBMM Azasının Seçim Mazbatası, Sicil No: 2045.

TBMM Arşiv ve Genel Evrak Müdürlüğü, TBMM Azasının Tercüme-i Hal Kayıt Örneği, Sicil No: 2045.

TBMM (1956-1960) *TBMM Tutanak Dergisi*, Ankara: TBMM Basımevi.

TBMM (1955) *TBMM Zabıt Ceridesi*, Ankara: TBMM Basımevi.

Yücel, M. (2001). *Demokrat Parti*, İstanbul: Ülke Kitapları.

Yüksek Adalet Divanı Kararları (1960-1961), *Anayasayı İhlal Davası*.

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Methodology

This study, which has been prepared within the framework of the Prime Ministry Republic Archive, the Yassıada Minutes and the minutes of the TGNA, deals with the trial of Democratic Party Istanbul deputy Aleksandros Hacopulos in Yassıada.

Article 88 of the 1924 Constitution is as follows: The population of Turkey without religious and racial differences in terms of citizenship is called (Turks) Turkish population. Everyone who accepts to be a Turk or who is accepted to Turkishness under the Citizenship Law is Turkish. In this context, the Turkish-Muslim citizens of both single-party era, as well as multi-party era in Turkey Grand National Assembly (TGNA) were represented. Although there was no legal obstacle during the one-party period, non-Muslim citizens were not favored to be a member of the political party. In fact, it was not possible for non-Muslims to take part in decision-making institutions for a long time.

The developments of Turkey's relations with Western countries have paved the way for important developments in domestic politics since 1945. The liberal developments, which started with the establishment of new parties, have provided some positive developments in the status of non-Muslim citizens. The most important of these developments is the removal of the obstacle against non-Muslim citizens to become members of political parties with the declaration issued on October 21, 1945. In this way, non-Muslims were able to join political parties and they were allowed to enter the TGNA as a candidate.

Aleksandros Hacopulos is one of the representatives of non-Muslim citizens in the Turkish Grand National Assembly. Aleksandros Hacopulos, who was elected to parliament as a deputy of the Democrat Party (DP) in 1954-1960, was born on May 21, 1911 (1327) in Fatih, Istanbul. Her mother was Mrs. Eftimiya and her father was Mr. Kostantin. Aleksandros started his primary education in Fener Maraşlı Greek Primary School and attended Fener Greek Boys High School for secondary education. For his university education, he graduated from Istanbul High School of Economics and Commerce with a Bachelor of Arts in Mathematics, Banking and Insurance.

Aleksandros Hacopulos was one of the non-Muslim MPs of the Turkish Grand National Assembly during his two terms in office. He spoke eight times in the general assembly of the Turkish Grand National Assembly and expressed his opinions on various issues. Hacopulos, who was elected to the National Education Commission, visited the schools in Western Thrace and took an

interest in their problems. After being elected as a deputy, Hacopulos did not forget the Patriarchate and the Greek community and continued to support the needs of churches and charities as much as possible.

On May 5, 1954 Hacopulos received his election certificate then he joined the Turkish Grand National Assembly on 14 May 1954 with the election certificate. Hacopulos was elected to the National Education Commission in Parliament during his parliamentary period. In addition he participated in the temporary commission places such as children in need of protection, the General Directorate of Tourism, forest engineer assistants, places of the ancient pieces. During the X. term parliament; he expressed his opinions 5 different times in the General Assembly of the Assembly.

XI. period (1957-1960) in the general elections, the Greek community despite the negative events caused by the events of September 6-7 in 1955, showed their DP-side attitude while the election campaign were going on. During this period, the candidate of the Greek community, the former deputy of Istanbul Aleksandros Hacopulos and the head of the Board of Trustees of the Galata Greek Church and Schools and the General Assembly of the Provincial Council of Ministers Hristaki Yoannidis were nominated by DP.

Non-Muslim candidates were not negatively affected by DP and the government. Hacopulos, who was even a member of the Istanbul DP once said: "CHP did not give forty liras to those who suffered from the for those affected by the wealth tax. In addition, in 1941, we have never forgotten CHP, which exiled non-muslims between 25-45 years of age. Don't vote for CHP by remembering them." He called on the Greek community to vote for DP.

In the process of military intervention on 27 May 1960, the Parliament was terminated. DP MPs and party leaders, including President Celal Bayar, Prime Minister Adnan Menderes, members of the government, and Ali Fuat Cebesoy, one of the important commanders of the National Struggle, were arrested and taken to Yassıada. Within this framework, Aleksandros Hacopulos was taken into custody on 3 June 1960 and a letter of complaint was filed against Hacopulos. According to the present case, the charges against Hacopulos in the indictment are: During the events of September 6/7 with Patriarch engaging in activities against Turkey. Leading the Greek Cypriots and making propaganda against the CHP and its leader during each election period. About the improvement in relations between Turkey and Greece his saying that Menderes gave him the task. In a speech he made on May 21, 1960, his stating that there will be a number of events in the near future and the CHP and İnönü will be greatly affected. Gaining unfair profit for the rich Greeks' passport and

foreign exchange business and saving and destroying some documents in his house.

Finding and Conclusion

In his defense of his handwriting, Hacıpulos stated that the constitutions were first of all the holy book of every nation, and that he was also accused of violating this constitution and of not respecting and violating the reforms of Atatürk.

In his defense of the Hacıpulos tribunal, he submitted that he did not deal with cultural affairs in his country alone, and also he was busy with cultural affairs of the Turks in Western Thrace, outside the borders of his country. Moreover, he presented the news in the newspaper Akın which was published in Komotini and supported the Atatürk reforms.

In his defense, Nusret Kalyoncuoğlu, a lawyer practicing in Istanbul, was acting as a member of the Istanbul Bar Association. All of the cases of violation of the constitution that were opened against Hacıpulos such as encouraging the people to arm and obtaining illegitimate wealth resulted in acquittal. Then in 1961 he gained his freedom.